

LIFTBESZÉD – RÉGI-ÚJ ESZKÖZ A TUDOMÁNYOS BEMUTATKOZÁSHOZ, AZ ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSÉHEZ

Weidinger Tamás

ELTE Meteorológiai Tanszék, 1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/A
e-mail: weidi@caesar.elte.hu

Összefoglaló: A mindennapi élethez, az eredményes szakmai és tudományos munkához a józan ész és a szorgalom mellett fontos, hogy be tudjuk mutatni eredményeinket, elképzeléseinket, és meg tudjuk ismertetni magunkat, ha kell néhány perc alatt, akár amíg a lift a legfelső emeletre ér. Ez a „liftbeszéd”, ami az üzleti és gazdasági szférából érkezett a tudomány világába.

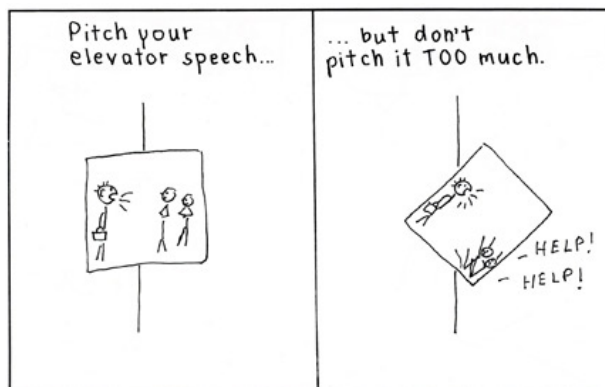
A közérthetőség alapvető az ismeretterjesztésben, de nélkülözhetetlen a jó pályázatok megírásában, a döntéshozókkal, politikusokkal történő kommunikációban. A liftbeszéd tanulható, adott a szerkezete, megvan a szakirodalma. Az utóbbi években egyre népszerűbbek külföldön az ilyen „előadói versenyek”. Ezek közül egy amerikai és egy skóciai példát mutatunk be. Ez utóbbinak magyar vonatkozása is van. Az Edinburgh-i Egyetem PhD hallgatóinak rendezett versenyen volt hallgatónk, Moring Andrea második díjat nyert 2014-ben. Hazánkban elsőként az ELTE Biológus TDK rendezett liftbeszéd fesztivált 2015 tavaszán. Erről is írunk.

A cikket kedvcsinálónak szánjuk, hiszen az időjárásjelentés készítése és elmondása mellett a tudományos eredmények bemutatása, vagy az ismeretterjesztés is része a szakmánknak. A kommunikáció – ami tanulható – egyre fontosabbá válik. Az első lépés persze a témaválasztás, majd a tudományos munka. Ezért sem marad el a cikk végén a rövid TDK témaajánló.

Bevezetés

Jobb magyar szó híján a liftbeszéd (elevator speech, vagy elevator pitch, pitch – szurok, hajít, dob, lejtés) egy meggyőzés-technika, ami akkor válik fontossá, ha csak néhány perc áll rendelkezésére ahhoz, hogy bemutassuk eredményeinket, felkeltsük az érdeklődést, s elnyerjük a partnerek, vagy a közönség bizalmát. Legyen ez egy állásinterjú, a laikusnak szóló rövid magyarázat a készülő TDK dolgozatról, vagy egy liftbeszéd verseny az egyetemen.

A műfajt – amint az elnevezés is mutatja – leggyakrabban egy liftbeli váratlan találkozás példájával illusztrálják, amikor rövid idő alatt kell sikerre vinni valamit. Az eredmény azonban kétesélyes. Erre utal az árnyalt iróniával megfogalmazott elevator pitch kifejezés, vagy a Nebraskai Egyetem honlapjáról letöltött karikatúra (*1. ábra*), ami stílszerűen egy liftbeszéd verseny kiírásánál található.

1. ábra: A liftbeszéd kiváló eszköz, de csak óvatosan ...
(Zúdítsd rá a mondandódat, de ne túl sokat, mert az „elcsúszhat” – szabad fordításban.)
(snr.unl.edu/event/elevatorspeechcontest/)

A liftbeszéd tanulható

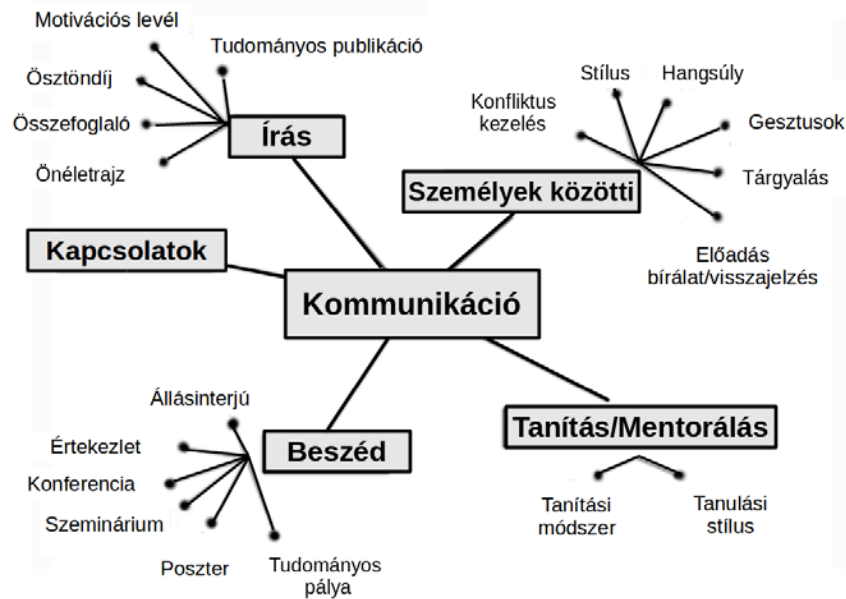
A rövid, célratoró, világos beszéd nemcsak az üzleti életben hasznos. Minket, adófizetőket is érdekel, mire költik a pénzünket, de ugyanígy érteni szeretnénk a tudomány új eredményeit is. Előfordulhat, hogy egy kollégával, neves szakemberrel, esetleg jövőbeni főnökünkkel találkozunk s éppen annyi időnk van a bemutatkozás után, hogy néhány mondatban felkeltsük a figyelmüket.

A jó liftbeszédnek tartalmaznia kell i) a problémafelvetést, ii) s annak fontosságát, iii) a megoldási lehetőségeket, és iv) a hasznosítási lehetőségeket. Mi értelme volt a munkának, miért kell rá odafigyelni, adott esetben áldozni? Mivel fogunk többet tudni a világról? A jól felépített szöveg mellett – tudni kell, hogy mit és hogyan mondjunk, de legalább ennyire fontos a hallgatósággal való kontaktus és a testbeszéd. Ilyen szempontból is érdemes megnézni az 1997-ben alakult Universitas 21 (U21) nemzetközi egyetemi szövetség (www.universitas21.com/) honlapját (threeminutethesis.org/3mt-showcase), ahol megtaláljuk a 2013-as és a 2014-es egyetemi versenyek videóit. (Az egyetemi szövetség tehetség-gondozásban végzett munkájáról szól Weidinger (2014) írása.)

Számos könyvet, egyetemi tananyagot találunk az Interneten (pl. Sjodin, 2011; Reimes-Hild, 2011). A liftbeszéd felépítésénél figyelembe kell venni, hogy kinek szól; lehet az i) a munkánk iránt érdeklődő laikus, ii) szakember, iii) döntéshozó, politikus. Az *első esetben* tudni kell, hogy a tudomány iránti érdeklődés adott, de a mélyebb szakmai ismeret hiányzik. Fontos a közérthetőség, a meggyőzés. *Kutatóknak szóló* beszéd esetén ne feledjük, hogy első-sorban saját tudományterületük szakszavait ismerik, s nem a mienkét. Adott a természet-tudományos műveltség, de nem a részletekbe menő tudás. Azt a „mozaikot” kell bemutatni, amivel az általános képet „színesítjük”. A szakmánknál maradvá: nem kell pl. részletesen bemutatni az éghajlatváltozás okait. Ezt tudják. De az, hogy mivel és hogyan jutottunk közelebb a folyamat megértéséhez, számszerűsítéséhez – már érdekes lehet. A *döntéshozókkal* történő beszélgetés során láttatni kell, hogy a tudományos eredmények alakítják, befolyásolják a döntéseket – ezért is fontosak. A szaknyelv, a felesleges információk azonban tompítják a figyelmet. Jól érthető hasonlatokkal, fogalmakkal kell bemutatni a munka fontosságát, elmesélni a tudományos „sztorit”. *Minden esetben* fontos a jól megjegyezhető világos üzenet, de a humorról, a személyes vonatkozásokról se feledkezzünk meg, s jól jöhet egy slusszpoén is a beszéd végére.

A tömör fogalmazásra, a világos jól strukturált gondolatokra, adott esetben a rögtönzésekre a tudományos kommunikáció számos területén szükség lehet. Ezeket szedi csokorba a 2. *ábra*. A liftbeszéd felépítésénél lényeges az időkeret. Ez lehet 30–60 másodperc, vagy a 2–3 perces bemutatkozás. Reimes-Hild (2011) szerint a jó liftbeszédnek 5 kérdésre kell megfelelnie:

- **Mit** (*What?*) szeretnénk bemutatni, miről kívánjuk meggyőzni a hallgatóságot, amihez persze megfelelő tudás, munka és eredmények is kellene.
- **Ki** (*Who?*) a célközönség? Egy kolléga a liftben, egy barát az utcán, egy előadóterem tele érdeklődő kollégákkal és versenydrukkal? Ugyanazt az üzenetet máshogy „hangszerelve” kell elmondani, s persze nem izgulva.
- **Mi az üzenet**, milyen meglepetést tartogat a közönségnek (*Wow factor*), s **hogyan jut el a közönséghez?**
- **Miért** (*Why You?*) fontos a kutatás, miért fontos az előadás vagy a beszélgetés kezdeményezése, mik a jövőbeni célok?
- **Mikor** (*When?*) és kik előtt kell beszélni?

2. ábra: Kommunikációs helyzetek, ahol elkel egy jó liftbeszéd elkészítésénél megszerzett tudás

Mindenképpen fontos, hogy az elkészített liftbeszédet többször „elpróbáljuk”, akár egyedül a tükör előtt, akár a család, vagy néhány barát előtt. Amikor már készen van a szöveg, ajánlatos leírni, átnézni (kihagyni pl. a felesleges szakszavakat).

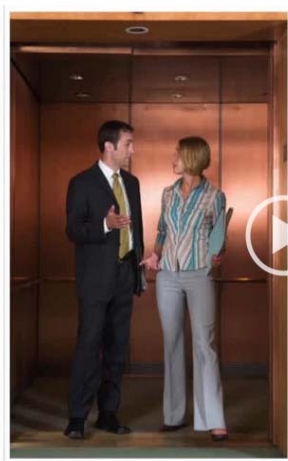
Liftbeszéd versenyek

A versenyek, konferenciák, ahogy a vizsgák, de talán még a ZH-k is határidőket szabnak, egyben lehetőséget teremtenek, hogy bemutassuk felkészültségünket, eredményeinket. Egy-egy konferencia, verseny, de még az államvizsga is lehetőséget ad kapcsolatépítésre, szakmai beszélgetésekre, esetleg ennek köszönhetjük majd az első munkahelyünket.

A természettudományos oktatásban is helyet követel a kommunikáció. A pedagógiai eszközök között ott vannak a különböző pályázatok, versenyek. A hagyományos diák-konferenciák mellett megjelentek a különböző innovációs versenyek, s helyet követel a tudományos kommunikáció. Megszülettek az egyetemi liftbeszéd versenyek, vagy ahogy az U21 egyetemi szövetséghez kapcsolódó intézményekben hívják a „Háromperces tézis-bemutatók”.

Elsőként ismerkedjünk meg az USA egyik kiváló közép-nyugati egyetemén (University of Nebraska) megrendezésre kerülő liftbeszéd versennyel! (Az *ELTE Meteorológiai Tanszéke hosszú éveken át dolgozott a Nebraskai Egyetem Kultúrmérnöki Tanszékével, Bogárdi István professzor úrral, aki ma is tiszteletbeli tagja a tanszékünknek.*)

Az egyetemen külön kurzusokon sajátíthatják el a kommunikációt (Reimers-Hild, 2011). A versenyt a nagyobb hagyománnyal rendelkező éves hallgatói poszter bemutatóhoz kapcsolódva (ez hasonló a mi TDK konferenciánkhoz) rendezik meg egyetemi szinten, három kategóriában (BSc, MSc, PhD). Egy-egy liftbeszéd legfeljebb 3 perces lehet, s egy dia segítheti a szöveg megértését. A verseny fontosságát fejezik ki a díjak, ami konferencia részvételi lehetőséget és készpénzt is jelent (I. díj \$1000, II. díj \$300 és a 3. helyezés \$200). A versenyről szóló ismertető, videók megtalálhatók az egyetem honlapján. Az egyetem, illetve az intézetek vezetői jelenlétükkel is hangsúlyozzák a rendezvény fontosságát (snr.unl.edu/event/elevatorspeechcontest/). A 2015-ös verseny felhívása és az egyik díjnyertes klimatológiai beszéd diaképe a 3. ábrán látható.

2nd Annual School of Natural Resources Elevator Speech Competition

School of Natural Resources
 University of Nebraska
 Lincoln

2015 Winners

Juliana Dai, Doctorate Third Place

Midwestern Climate Trends – A web-based tool for the agricultural community

(PhD Student: Juliana Dai, Advisor: Dr. Martha Shulski)

Useful Data
Usable Format
Reliable Results

Climate-based agricultural decisions are normally pre-season decisions and tend to be more strategic in nature:

- When to plant
- What field inputs to purchase
- Which seed varieties to choose
- Whether to purchase insurance

Time Frame: Apr – Jun
 Climate Variable(s): Avg Temp

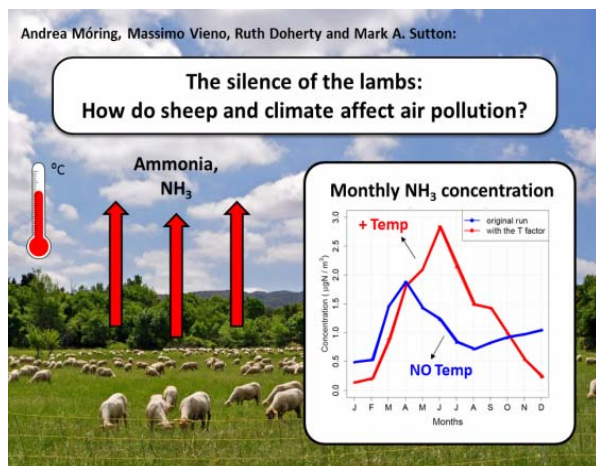
Trend in Apr – Jun average temperature (1980 - 2013)

Station Report

Download JPEG image   Download PDF summary

3. ábra: A Nebraskai Egyetem liftbeszéd versenyének a hirdménye és az egyik éghajlatváltozással kapcsolatos díjazott előadás kísérő diája

A következő példa a skótok földjéről való, az Edinburgh-i Egyetem háromperces tézis-bemutatója (3 MT verseny). Az ötlet a dél- ausztráliai Queensland-i Egyetemről (www.uq.edu.au/) származik, amit átvettek az U21 egyetemi szövetség tagjai. A versenykiírás világos: három perc, 1 dia, élőbeszéd, s nincs semmi furfang (zene, tánc, szavalás, stb.) a bemutató során. A versenyt PhD hallgatóknak írják ki. A szervezés követi az egyetemi struktúrát: intézeti, kari és egyetemi versenyek. A 2014-es egyetemi verseny második helyezettje egykori hallgatónk, *Móring Andrea* lett (4. ábra), ami nagy eredmény, ezúton is gratulálunk.

4. ábra: Az U21 egyetemi szövetség háromperces tézis bemutató versenyének a felirata, volt hallgatónk, Móring Andrea előadása és kísérő ábrája az Edinburgh-i Egyetemen.

A II. díjas előadás címe:

A bárányok és az éghajlat hatása a levegőszennyezésre – a bárányok hallgatnak,
www.youtube.com/watch?v=uHQzAt8txD0

Néhány jótanács Skóciából

Egy-egy rövid bemutatkozó előadásra, interjúra, vagy akár a „liftbeszéd versenyre” történő felkészülésnél mindenképp érdemes megnézni a hazai és külföldi videókat: hogy csinálják mások, hogy formálják a szavakat, gondolatokat, hogy gesztikulálnak, egyáltalán, milyen az összehatás.

- Érdemes a beszédet mindig valami olyasmivel kezdeni, amivel „horogra akad” a közönség (ez a „hook” (horog) az angolszász kommunikációs irodalomban). A legjobb, ha ez egy kérdés (pl. én így kezdtem: „Honnan lehet tudni, hogy egy macskatartó nem cseréli rendszeresen a macskaalmot?”), vagy egy olyan meghökkentő tény, amiben a közönség közvetlenül érintettnek érezheti magát (pl. „Életünk 1/3-át alvással töltjük.”).
- A kérdések használata egyébként az egész beszéd során nagyon fontos, mert fenntartja a közönség érdeklődését.
- Fontos az is, hogy a szöveg, ha lehet, legyen szóról szóra betanulva és begyakorolva. Stresszhelyzetben nem mindenki tud improvizálni, és a „beesülés” nem csak kellemetlen, de a „visszarázódás”, s amíg keressük a szavakat, értékes időnkbe kerülhet.
- Nekünk azt tanították, hogy egy versenyelőadás minden percére 1 nap intenzív gyakorlást kell szánni. A 3 perces versenyre készülve nagyon fontos, hogy mindez stopper mellett történjen. (Az időből való kicsúszás szintén nagyon kínos tud lenni.)
- Az előadás megtartása előtt fontos terepszemlét tartani, ha lehetőség van rá, az előadói pódiumon egy próbát tartani. Ilyenkor meg kell nézni, hogy mekkora a terem, és hogy lesz-e mikrofon. Így semmi nem érheti az előadót készületlenül.
- Közvetlenül az előadás előtt jó, ha bemelegítünk. Ezt lehet akár a szó szoros értelmében is venni: nyakkörzés, vállkörzés, karlendítés, egy-két guggolás. Ez mind a felesleges energiák levezetését szolgálja, hogy előadás közben ne legyen annyi kényszermozgás, ideges járkálás, túlzott gesztikuláció. A szó nem szoros értelmében a hangképző szerveinkre kell gondolni: mondókák, nyelvtörök mondogatása, de az arc átmasszírozása is segíthet, hogy az előadás alatt szebben artikuláljunk, ne „akadjon be” a nyelvünk.
- Végezetül nagyon fontos odafigyelni az előadói attitűdre. A közönséget megfogja, ha látják rajtunk, hogy élvezettel beszélünk, nem pedig unottan, esetleg kényszerből.

Móring Andrea, Edinburgh

Nagy-Britanniában minden évben rendeznek regionális versenyeket és országos döntőt, komoly díjakkal. A 3 MT egyre népszerűbb; Ausztrálián kívül már 18 ország egyetemén vetélkednek PhD és kutatószakos MSc hallgatók. Közép- és Délkelet-Európából lengyel (Lodz, Varsó) és román (Iasi – Jászvásár) egyetemek szerveznek versenyeket. Talán érdemes lenne az ELTE-nek is csatlakozni. Ehhez megvannak az alapok, s adott az érdeklődés (5. ábra).

Hagyományteremtő szándékkal a Biológus TDK 2015 márciusában rendezte meg az I. Élettudományi Liftbeszéd Fesztivált (btdkteszt.elte.hu/?p=25; Szabó, 2015; Tétékás Nyúz, 2015 L/6). Hasonlóan a korábban említett nebraskai példához, itt is 3 kategóriában hirdettek eredményt. A szabályok nem különböztek más, hasonló külföldi versenyektől. Mind a szervezők, mind az előadók jól felkészültek. Érdemes lenne kiterjeszteni a kezdeményezést kari, és egyetemi szintre (*remélhetőleg ebből a meteorológus hallgatók és a PhD-sek sem fognak kimaradni*).

5. ábra: Liftbeszéd fesztivál az ELTE Biológus TDK szervezésében.
A rendezvény egyértelmű siker volt (Szabó, 2015)

TDK témaajánló

Ahhoz, hogy jó előadások szülessenek „nem árt”, ha a hallgatók érdeklődésüknek megfelelő témát választanak. A Szerző – kutatómunkájával összefüggésben – két tématerületre hívja fel a hallgatók figyelmét.

Az egyik terület a *modellezés*.

- A WRF modellre alapozva készítünk szélenergia termelési előrejelzéseket. E munkában hosszú évek óta részt vesz Gyöngyösi András Zénó doktorjelölt is.
- Foglalkozunk a sugárzási komponensek parametrizációjával, illetve numerikus modellszámításokra alapozott napenergia termelési prognózisokkal.
- A regionális szennyezőanyag terjedési modellek adaptációjában és futtatásában – Lázár Dóra PhD hallgatónak köszönhetően – szintén vannak olyan eredmények, amire építeni lehet a témaválasztásnál. (Lásd a cikkét a jelen kiadványban.)

A másik nagy témakör a *mikrometeorológia*. A felszíni energiamérleg komponensek mérése és modellezése. Ide tartozik

- a tavak párolgása. Korábban foglalkoztunk már a Fertő tóval és a Balatonnal, de terveink között szerepel egy 2016-os közös balatoni mérés a BME-s hidrológus kollégákkal.
- Több mint egy évtizede folynak a Bugaci mikrometeorológiai mérések társintézetekkel közösen. A jelenlegi feladat az ózon turbulens áramának meghatározása, az ülepedési modell fejlesztése, ami a most befejeződő EU FP7 ECLAIRE programhoz kapcsolódik (6. ábra).
- Végeztünk mikrometeorológiai méréseket városi környezetben is (Budapest, Szeged, Berekaszász). Itt is van még munka bőven. A beregzsászi mérésekben együtt dolgoztunk Molnár Józseffel, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárával és a főiskola volt hallgatójával, László Elemérrrel, aki második diplomáját nálunk szerzi.

- Német és katalán kollégákkal folytattunk határreteg-méréseket Szegeden, 2015 nyarán (6. ábra). Itt a cél a stabil éjszakai határreteg fejlődésének leírása, illetve a numerikus modellek tesztelését segítő adatbázis kialakítása. Beadtunk egy közös pályázatot is, ami ha elfogadják, 2018 végéig biztosítja a kutatási hátteret.

6. ábra: A bugac-pusztai mikrometeorológiai mérőhely (baloldalon). A turbulens árammérések 10 Hz-es felbontással folytatók. Jobboldali kép: kötött ballonos mérés a szegedi repülőtéren (Tordai Ágoston felvétele)

Van tehát választási lehetőség, s ha meglesz az érdeklődés, már „csak dolgozni kell”.

Összefoglalás

A szakmai tudás megszerzése mellett egyre fontosabbá válik a kommunikáció. Világosan és közérthetően kell megfogalmazni elképzeléseinket, kutatási eredményeinket. A meteorológus munkájának része a nagyközönség tudományos igényű tájékoztatása. Gondoljunk csak az időjárásjelentésekre, éghajlatváltozással kapcsolatos nyilatkozatokra, vagy a veszélyes időjárási jelenségek, illetve a magas légszennyezettséggel járó időjárási helyzetek kommunikálására.

Az egyetemi képzésben számos helyen (alkalmazott klimatológia, szinoptikus meteorológia, média-meteorológia) nyílik lehetőség a kommunikációs készség fejlesztéséhez. Ehhez társul a TDK munka, a diákköri dolgozatok elkészítése és előadása, s új elemként – jobb szó híján – a liftbeszéd, a rövid, célzott ismeretátadás. Ennek gyakorlására szeretnénk megteremteni az évi Meteorológiai TDK Konferenciához kapcsolódó versenyt – a többi már a hallgatókon múlik.

Köszönetnyilvánítás

A Szerző köszönetet mond az OTKA K83909, NN109679 és az EU FP7 ECLAIRE program támogatásáért, amelyek lehetőséget teremtettek korszerű diákköri témák kiírásához. Az ábrák elkészítésében Lázár Dóra PhD hallgató nyújtott segítséget.

Hivatkozások

Reimers-Hild, C. I., 2011: The "High 5" Elevator Pitch Worksheet. University of Nebraska-Lincoln. Digital Commons Network™ (<https://network.bepress.com/>)

- Sjodin, T. L.*, 2011: Small Message, Big Impact. How to put the power of the elevator speech effect to work for you. Published by Sjodin Communications <http://www.sjodincommunications.com>
- Szabó, A.*, 2015: egy liftben utazva is el lehet adni a világító baktériumokat. <http://media20.blog.hu/2015/03/09/>
- Tétékás Nyúz*, 2015 L/6,: 2 perc, meggyőztelek? 1. Élettudományi Liftbeszéd Fesztivál, 13. oldal.
- Weidinger, T.*, 2014: A hallgatók részvétele a kutatómunkában itthon és külföldön. Légköri folyamatok előrejelzésének módszerei és alkalmazásai. A Meteorológus TDK 2014. évi nyári iskola előadásainak összefoglalói. *Egyetemi Meteorológiai Füzetek*, 25 (Szerkesztette: Pongrácz R., Mészáros R., Kis A., Leelőssy Á., Sábitz J.), Budapest.

Internetes hivatkozások:

- I. Élettudományi Liftbeszéd Fesztivál eseményei az ELTE Biológus TDK oldalán: btdkteszt.elte.hu/?p=25
- A Háromperces tézisverseny videói: threeminutethesis.org/3mt-showcase
- A Nebraskai Egyetem Liftbeszéd versenye: snr.unl.edu/event/elevatorspeechcontest/
- Queensland-i Egyet nyitóoldala: www.uq.edu.au
- Universitas 21 nemzetközi egyetemi szövetség oldala: www.universitas21.com/
- Three Minutes Thesis előadói verseny videói: threeminutethesis.org/3mt-showcase